

HA MEGINDUL A FUTÓTŰZ AUSZTRÁLIA, A TŰZES FÖLDRÉSZ

Demján József felvétele

Ha valaki Ausztráliát említi, mostanában nemcsak a koala meg a kenguru jut eszünkbe, hanem az évente fellángoló, mindent felperzselő bozóttüzek is. A fejlődő hírközlési technika és a szenzáció-éhség révén lassan a tűz lesz a „legausztrálabb” dolog a jámbor tévénézők számára

Ausztrália Európához képest „fordított világ”: itt Karácsony táján van a legmelegebb. A 35-40 fokos hőség gyakran hosszan tartó szárazsággal párosul, s ilyenkor aztán valóban a tűzveszély az ausztrálok legfőbb gondja. Magyarországi viszonylatban szinte elképzelhetetlen, hogy mekkora területek perzselődhetnek fel. 2001 júliusa óta New South Wales államban, főleg a Sydney környéki Nemzeti Parkokban 209699 hektáron 1620 tüzet oltott el az az ezer természetőr (ranger), akiknek ez a fő feladata. Ezek a számok

megdöbbentően nagyok, de mégis eltörpülnek a New South Wales-i általános tűzoltás statisztikai adatai mellett. Az államban 6500 hivatásos tűzoltó, valamint 2400 brigádba szerveződve 70000 önkéntes küzd a tűz ellen. Volt mit tenniük az elmúlt hónapokban, mert mintegy 7000 alkalommal jelentettek tüzet, s ezek javarészt sikeresen el is oltották.

Tűzzel a tűz ellen

A tűzoltás Ausztráliában szinte másodfoglalkozása minden városon kívül élő embernek, de még azoknak is, akik a Sydney belvárosát körülvevő, nagykiterjedésű zöldövezetben laknak. A nyári tűzveszék megelőzése érdekében a természetes környezetben és a kertekben, parkokban gyorsan felgyülemllett rőzsét, avart, kiszáradt aljnövényzetet mindenki igyekszik összetakarítani, és a szeméttelre szállítani. A tűzoltóság és az önkéntesek rendszeres „visszaégetéseket” rendeznek, melyeknek célja az, hogy minden könnyen lángra lobbanó, száraz növényzetet felégessenek, a megfelelő óvintézkedések mellett. A zöldövezetben a forró szárazságok idején ugyanakkora a tűzveszély, mint kinn, a csörgőre száradt lombos eukaliptuszrengetegekben. A törött üvegdarabok, melyek nagyítóként gyűjtik össze a Nap sugarait, könnyen lángra lobbanthatják a száraz aljnövényzetet, akár csak egy-egy gondtalanul elhajított cigarettavég.

Szégyen, gyalázat, de vandálok, elmebeteg gyújtogatók is tevékenykednek ilyenkor. Nehéz megérteni, hogy Ausztráliában, a legtoleránsabb jóléti országok egyikében

ugyan mi készíthet egy fiatalembert vagy tizenévest arra, hogy gyújtogasson. Ugyan miért gyűlöli azt a társadalmat, melynek egyenrangú tagja; mi viszi rá, hogy emberi és állati életet veszélyeztessen, milliárdos károkat okozzon? Az idén negyvenen felül volt azok száma, akiket gyújtogatás miatt letartóztattak.

Az elmúlt hónapok tűzvézei emberéletet nem követeltek, jószágban sem esett sok kár, de annál több őshonos, amúgy is veszélyeztetett állat pusztult el. Néhány tucat porig égett ház, jármű és mezőgazdasági felszerelés pótolható – végül is ez „csak” pénzkérdés, javarészt a biztosítótársaságok gondja. Ám a természetben okozott kár felbecsülhetetlen. Sydney déli részén, sok ezer hektáron terül el a Királyi Nemzeti Park (Royal National Park), a Világörökség egyik gyöngyszeme. Ebben a parkban az erdőségek, harasztosok zavarásra érzékeny élővilága javarészt odaveszett.

Megperzselte állatok, tűzálló növények

Másutt a tűz nem végzett ilyen alapos munkát. Számos alkalommal a hirtelen felkerekedett szél, maga előtt kergetve a

ERDŐTÜZEK AUSZTRÁLIÁBAN

Az ausztrál erdők legismertebb fájáról, az eukaliptuszokról valaha azt tanultuk, hogy a kérgükben felhalmozott illóolaj miatt a bozóttüzek szinte átrohannak rajtuk, a fa nem sérül meg igazán. Ezzel szemben napjainkban egyre több híradás érkezik az Ausztráliában tomboló katasztrofális erdőtüzek okozta károkról.

Tim Flannery, a Sydney-i Természettudományi Múzeum kutatója érdekes elmélettel magyarázza a jelenlegi erdőtüzeknek a korábbinál pusztítóbb voltát. A mai ausztrál faunából hiányoznak az olyan nagytestű és nagy tömegben élő növényevők, mint amilyenek Afrikában az elefántok vagy Észak-Amerikában az óriási bölénycsordák. Ezek hiányában a megtermelődött növényi táplálék nem kerül elfogyasztásra, és felhalmozódik az elszáradt szerves anyag. A spontán módon vagy emberi tevékenység folytán fellobbanó tüzek így sokkal több „üzemanyaggal” rendelkeznek. A gyors, fákon átszaladó tűz helyett mindent felperzselő tűzviharok alakulnak ki.

A megafauna eltűnése Flannery szerint egybeesik az ember megjelenésével Ausztráliában. Az őslakosok egyszerűen elfogyasztották, kivadászták ezeket a fajokat. Nagytermetű növényevők hiányában a kevés aljnövényzettel rendelkező erdőket az őslakosok rendszeres tüzgyújtással tartották karban. A földtani leletekben 120-60 ezer évvel ezelőtt hirtelen felszökik a koromrézecskek mennyisége, és az ősi, tűzre érzékeny Nothofagus-, Podocarpus-erdők helyén elterjednek a tűzzel szemben ellenálló eukaliptuszok. Az Ausztráliába érkező első telepeseket ez az ember által átalakított ligetes erdőkből álló kép fogadta az ezerhétszáz évesekben. A fehérek felhagytak az égetéses kezeléssel, és a felfedezők korában még ligetes erdőkkel borított tájakon azóta sok helyen sűrű aljnövényzettel rendelkező erdők alakultak ki: megszületett az erdőtüzek melegágya.

-fuisz-

Érdekes megfigyelni, milyen hamar regenerálódik a növényzet a futótüzek után. Az őshonos növényzet valóságosan „tűzálló” – ha nem is a szó szoros értelmében. A lát-szólag szénné égett, elpusztult növények jó része hamarosan kihajt, s a parázs jóformán még ki sem hűl, mikor az első füvek, gyömbérfélék, páfrányok már dugják is ki fejüket a hamuból. Ausztrália mai élővilágát a földrészre jellemző, különös éghajlat, az elszigeteltség és nem utolsósorban a gyakori tüzek alakították olyanná, amilyen – ebbe az elképesztően bonyolult, sokszor megdöbbentő és évmilliók óta hibátlanul működő programba csak az ember nem volt beletervezve...

Dr. Hangay György

TŰZRŐLPATTANT MAGOK

Az ausztrál növények egy csoportja kifejezetten igényli a rendszeres erdőtüzeket, mert magházai csak a tűz után nyílnak fel és engedik szabadon az akár évekig tűzálló börtönbe zárt sértetlen magokat. A leégett erdő helyén ezek a magok sokkal jobb eséllyel indulnak a versenyben, mint ha dúsz vegetációban kellene megküzdeniük a vízárt és az éltető napsugarakért.

tüzet, csak mintegy átperzselte az erdőségeket. A száraz avar, fű, kisebb cserjék elégték, a fák törzsei megfeketedtek, lombozatuk kiszáradt. Európai őszt idéznek az ilyen tájak: az örökzöld eukaliptuszlevelek vörösre aszalódtak a futótűzben. Ám azok a fák, melyek törzsének átmérője meghaladja a 15-20 cm-t, megmaradtak. Az erdő általában túléli a gyorsan átvonuló tüzeket.

Az állatvilágban nagyobb kárt tesz a tűz, mint a növényzetben. Ausztráliában a rovarvilág éppen Karácsony környékén a legaktívabb, s bármilyen gyorsan is vonul át a tűz egy vidéken, az ízeltlábúakat szinte hírmondó hátrahagyása nélkül kiirtja. Legfeljebb azok a példányok menekülnek meg, melyek mélyen a talajban, vagy a vastagabb fák törzsében, gyökérzetében élnek. Erre a sorsa jutnak a faodvakban megbújó két-éltűek, hüllők és emlősök is. Rovarok és növényzet nélkül természetesen a madárvilág is pusztulásra van ítélve...